

Dinî Araştırmalar

D Ö R T A Y L I K B İ L İ M S E L D E R G İ

D İ N v e T E R Ö R Ö Z E L S A Y I S I

Editörden

RECEP KILIÇ

Din ve Terör Özel Sayısı Hakkında

MUSTAFA ERDEM

Din ve Terör Üzerine

CEMAL TOSUN

Küreselleşme, Din ve (İslamcı!) Terör

HASAN ONAT

Küresel Şiddet ve Terör:
İnsan Olma Onuruna Vurulan Darbe

MEHMET BAYRAKDAR

Terör ve Türkiye

AHMET İNAM

Terör ve Din

CAFER SADIK YARAN

Din ve Terör İlişkisinin Din Felsefesi Açısından Tahlihi

BAKİ ADAM

Kutsal Toprak, Mesih ve Terör

ŞABAN ALİ DÜZGÜN

Bir Şiddetin Anatomisi: Latin Batının Haçlı Terörü

AHMET HİKMET EROĞLU

Farklı İnancı Tehdit Olarak Algılanmanın Sonucu:
Engizisyon Terörü

HAKAN OLGUN

Protestan Teolojide Şiddet Güdülleri ve İslam Terörü Algısı

HAYRANI ALTINTAŞ

İslam'la Terör Bağdaşır mı?

NAHİDE BOZKURT

Terör ve Şiddet Bağlamında Kullanılan Rivayetlerin
Yorumlanması Üzerine...

MEHMET ÖZDEMİR

Endülüs Tecrübesinde "Şiddet"

AHMET OCAK

Bir Terör Örgütü Olarak "Bâtınlık" ve
Selçuklu Ülkesindeki Faaliyetleri

SEYFETTİN ERŞAHİN

Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Ulusal Güvenlik ve Din

MEHMET ALİ BÜYÜKKARA

11 Eylül'le Derinleşen Aynlık:
Suudi Selefiyye ve Cihadî Selefiyye

İLYAS CANIKLI

Dinî Terör Senaryoları

KEMALEDDİN TAŞ - RAMAZAN UÇAR

Üniversite Gençliğinin Din, İslâm ve Terör İlişkisini Algılayışı
(Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği)

ALİ ALBAYRAK - İHSAN ÇAPCIOĞLU

Güvenlik-Özgürlük İkileminde Teröre Yönelik Tutumlar

ALİ ALBAYRAK

Terör Din İlişkisi(ziliği) Üzerine

MÜFİT SELİM SARUHAN

Terörün Zihinsel Kökenleri

M. ALİ KIRMAN

Küresel Bir Sorun Olarak Din ve Şiddet

TALİP ATMACA

İslâm'da Suç ve Suç İle Mücadele Yöntemleri

A. RASHİED OMAR

Çev.: YUSUF GOKALP
İslâm ve Şiddet

JAMES K. WELLMAN, JR. - KYOTO TOKUNO

Çev.: İHSAN ÇAPCIOĞLU
Dinsel Şiddet Kaçınılmaz mıdır?

GEORGE WOODCOCK

Çev.: CENGİZ ÇUHADAR - HAKAN ÇOŞAR
Anarşizm

GREG BANROFF

Çev.: ŞAHİN GÜRSOY - HAKKI KARASHAHİN
Risk Bölgeleri: Batının Terör Üzerine Görüşleri ve İslam'ın Yeri

İHSAN ÇAPCIOĞLU

Terör Tipolojileri Üzerine Bir Literatür Taraması

KAMİL ÇAKIN

Demokrasiye Geçiş Sürecinde İslâm Dünyasının
Geleneksel Siyaset ve Hadis Kültüründen Kaynaklanan Sorunlar

KAMİL ÇAKIN

Kitâbu't-Tevhid'in Bâb Başlıklarına Göre Buhârî'nin Tevhid Anlayışı

Cilt: 7 • Sayı: 20
Eylül-Aralık 2004
ISSN 1301-966-X

editörden

DİN VE TERÖR ÖZEL SAYISI HAKKINDA

Dinî Araştırmalar Dergisi bu sefer “*Din ve Terör*” özel sayısıyla okuyucusuna hitap ediyor. Bu başlık altında, din ve terör arasında, özellikle son zamanlarda, kurulmak istenen ilişkinin mâhiyeti ve değerini sorgulamak; bu konuda aydınımızın imâl-i fikr eylemesine zemin hazırlamak istedik. ‘*Din ve Terör*’ başlığını, ilk bakışta, sanki din ile terör arasında organik bir bağ varmış çağrışımı yapabileceği için, yadırgayacak okuyucularımız olabilir. Böyle bir başlığı seçmiş olmamızın birden çok sebebi vardır. Bunlar arasında en temel olanı, hiç şüphesiz, son zamanlarda, ısrarla, İslam’ın terörü besleyen bir din, Müslüman’ın ise fiilî ya da potansiyel bir terörist olarak gösterilmesi; Müslüman birey ve toplumların sistemli ve planlı bir şekilde terörize edilmek istenmesidir.

Terörün ne olduğunu belirlemede objektif bir ölçüt yok gibi görünmektedir. Terör olgusu söz konusu olduğunda üç aslı unsur ortaya çıkmaktadır: Birincisi terörü uygulayan taraf/ taraflar, ikincisi teröre maruz kalan taraf/ taraflar, üçüncüsü ise bu taraflar arasında gerçekleşen ve “terör” diye isimlendirilen fiil. Maruz kalan tarafın ‘terör’ adını verdiği fiil, çoğu zaman ve durumda uygulayan taraf açısından öyle isimlendirilmemekte, tam tersine meşru bir fiil olarak gösterilebilmektedir. Bu durumda herhangi bir şekilde şiddet içeren bir olayın, ‘terör’ olarak isimlendirilmesini sağlayacak evrensel bir ölçütten mahrum bulunuyoruz demektir. Bu da, terörü tanımlama konusunda üzerinde anlaşılmalı bir otoritenin bulunmadığı anlamına gelmektedir. Bundan dolayı terörün sadece dinî açıdan değil aynı zamanda felsefî, ahlakî, iktisadî, psikolojik ve sosyolojik açıdan da analizinin yapılmasını önemsedik. Bu çerçevede ‘devlet terörü’, ‘ekonomik terör’, ‘siyasi terör’ ve ‘dinî terör’de olduğu gibi terör kavramının kullanılış şekillerinin ve terör türlerinin tahlil edilmesini hedefledik.

Terörün tanımlanması konusunda tartışma götürmeyen tek otorite, günümüzde ‘güç’ olarak gözükmektedir. Çünkü gücü elinde bulunduran ulusal ya da uluslar arası ölçekli merkezlerin ‘terör’ adını verdiği herhangi bir fiil, sebebi ve sonucu ne olursa olsun, ‘terör’; bu fiilin fâili de ‘suçlu’ ilan edilebilmektedir. Görülen odur ki Müslüman birey ve milletler, herhangi bir ayırım yapılmaksızın, söz konusu güç merkezleri tarafından, yargısız bir şekilde, yirmi birinci asrın suçlusu ilan edilmişlerdir. Bu, yirmi birinci asrın Müslüman birey ve milletler için zor ve uzun bir dönem olacağına işaretidir. İşin acı veren tarafı, bunun İslam coğrafyası için yeni bir tecrübe olmayışıdır.

Bir asır önce Mehmet Akif merhum, yaşanmış acı tecrübeler karşısında Âsım’ı şu ifadelerle uyarma ihtiyacı duymuştu:

... milletlerin ikbâli için, evlâdım,
Ma’rifet, bir de fazilet... iki kudret lâzım...
Ma’rifet, farz edelim, var da, fazilet mefkuud...
Bir felaket ki cemâ’atler için, nâ-mahdûd.
Beşerin rûhunu tesmîm edecek karha budur;
Ne musibettir o; Tâunlara rahmet okutur! (Safahat, s. 405-406)

Mehmet Akif’in yirminci asrın başında söylediklerinin yirmi birinci asır için de aynen geçerli olduğunu fiilen yaşamak, gerçekten de insan ruhunu zehirleyecek bir

yaradır. Müslüman coğrafya, faziletten yoksun ve fakat bilgiyi elinde bulunduran güç merkezlerinin tâunlara (vebalara) rahmet okutan musibetiyle, yeniden karşı karşıya kalmış gibidir. İlk karşılaşmada Osmanlıyı kaybeden İslam dünyası, bu kez kendisini terör musibeti karşısında bulmuştur ve bu musibetin üstesinden yara almadan gelebilmenin doğru yolunu keşfetmek zorundadır.

Din ve terör ilişkisinin gündelik siyasi mülahazalardan bağımsız bir şekilde tahlil edilebilmesi için, konunun dinlerin hem teolojik hem de tarihî tecrübeleri açısından ele alınması gerekmektedir. Terörün kavram analizinden sonra *dinler açısından terör* konusunun tahlil edilmesi, bu sebeple hedeflendi. Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet hakkında, bu çerçevede değerlendirmelerde bulunan yazılar, din ve terör arasında kurulabilecek ilişki türü açısından ufuk açıcı niteliktedir.

Terör açısından dinlerin tarihî tecrübelerinde en önemli iki organize olay olarak, 'Haçlı seferleri' ve 'Engizisyon mahkemeleri' ile karşılaşılıyor. İlerleyen sayfalarda Haçlı seferlerinin düzenlenmesi, takip ettiği seyir, doğurduğu sonuçlar ve bu seferleri hazırlayan zihniyetin tahlili ile Engizisyon Mahkemelerine vücut veren zihniyetin teorik ve tarihi temellerini bulacağımızı ümit ediyoruz. Binlerce dindarın yakılarak öldürülmesine karar veren bu mahkemelerin geçmişteki uygulamaları, bunları şekillendirmiş olan zihniyetin, günümüzde ve gelecekte neler yapabileceği hakkında fikir verebilir. Geçmiş uygulamalar, ayrıca, Müslüman birey ve topluluklara karşı günümüzde takınılan tutumun engizisyon zihniyetinin yeniden canlanmaya başladığının ipuçları olarak da algılanabilir.

Terörün, siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel sebepleri olduğu gibi, her terör olayının aynı zamanda siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel sonuçları da bulunmaktadır. Bundan dolayı terörün kaynaklarının ele alınmasını ve terörün ortaya çıkmasına zemin hazırlayan anlayışların değerlendirilmesini hedefledik. Bu hedefimize büyük çapta ulaştığımızı düşünüyoruz.

Bütün bu konuları inceleyen nitelikli yazılar geldi. Zevkle okunacağını düşündüğümüz yazılarıyla bu sayıya katkıda bulunan bütün hocalarımıza ve arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Yeni sayılarda buluşmak ümidiyle,
Saygılarımla,

Prof. Dr. Recep KILIÇ
Din ve Terör Özel Sayısı Editörü